

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Zavezinim“ učiteljskim društvom. — Mi in naše želje. — S knjigo ali brez knjige. — Šolske stavbe na Kranjskem. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Razstava ženskih ročnih del v „Mestnem domu“ v Ljubljani. — Eno leto učitelj v hribih. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inzerat.

„Zavezinim“ učiteljskim društvom.

Pri glavni skupščini v Trstu je bil sprejet predlog, naj „Zaveza“ potrebno ukrene, da se v bodoče prepreči pobiranje doneskov učiteljstva za okrajne učiteljske knjižnice. Izvršuje ta sklep, opozarjamo p. t. učiteljstvo, da sodi rešitev tega vprašanja v področje okr. učiteljskih konferencij. Kjer torej še ni odpravljen ta „davek“, naj učiteljstvo ob priliki svoje okr. učit. konferencije predlaga primerno resolucijo, s katero se pozivlja dotični c. kr. okrajni šolski svet, da v prihodnje te doneske odpravi ter potrebno ukrene, da dobi sredstva za vzdrževanje okrajnih učiteljskih knjižnic na kak drug primeren način.

Vodstvo „Zaveze“.

Mi in naše želje.

Učiteljstvo ima malo pravih prijateljev, pač pa v izobilju neprijateljev in zatiralcev vsakega prostega stanovskega pokreta. To žalostno dejstvo nam je povsod izpričano, dokazano po različnih faktorjih in dogodkih našega neveselega življenja. Če pregledamo stališče drugih stanov, ki niso prav nič bolj važni od učiteljstva, vidimo, da se vsem godi boljše v vsakem oziru. Ne zavidamo jim gotovo te blaginje, zdi se nam le bridko, da smo ravno mi tako pozabljeni, zametovani. Še bolj pa nas peče, ko vemo, da opravljamo službo, ki je ena izmed najnapornejših in sodi naše delovanje med najvitalnejše potrebe v človeški družbi. Vkljub temu se moramo boriti z žalostnimi gmotnimi potrebami in se pehati za trdim vsakdanjim kruhom. Nam čas ni pravičen, kakor nam niso gotovi ljudje pravični. V tem naprednem in prosvetljenem veku, ko se vsi stanovi bore sebi v izboljšanje, ko celi narodi vstajajo in izkušajo razbiti spono, v katere so vkovani, v tem veku, ko podirajo svinčene krogle cele kraljeve rodovine v prah zaradi nezadovoljnosti podložnikov, v tem času trpi učiteljstvo, in od nikjer se mu noče pokazati veselo upanje, pač pa se pogosto zagrnejo črni oblaki nad njim in mu zapro vsak pogled v jasno solnce sreče.

Mi imamo svoje zapovedovalce, svoje kritike, svoje nasprotnike, toda nikjer ne — dobrotnikov. To je bilo že od tedaj, odkar se učiteljstvo zaveda in zahteva svojih pravic in poštenega plačila za delo, in to je še danes, ko

učiteljstvo glasno zahteva na shodih to, kar mu gre. In kaj store naši zapovedovalci? Oni nam za poboljšek nalože še kaj več dela, da bi pri delu pozabili na svoje potrebe. Mi moramo biti točni izvrševalci njih ukazov in naredeb, drugače se nam nalože ukori, disciplinarne kazni i. t. d. Ukaze in naredbе izvršujemo z veseljem in radi, če vidimo, da so na mestu in koristni za šolstvo. Pridemo pa tudi mi na vrsto, da pošljemo svoje utemeljene prošnje, toda teh se ne reši s kako posebno točnostjo, sploh se nanje niti ne jemlje ozira. Tu velja: Učiteljstvo, izpolnuj ukaze in — molči, drugih dolžnosti nimaš!

Naši kritiki vidijo vsako pegico na našem stanu. Njim ne ugaja naše skromno življenje in naša nizka izobrazba, niso jim všeč naši uspehi v šoli in hočejo, da bi brezpogojno storili vse, kar zahtevajo oni. Da bi pa kritikovali tiste, ki so krivi, da mi ne moremo storiti vsega, kar bi radi, to se ne zgodi nikdar!

Nasprotnikov učiteljstva pa kar mrgoli. Ti so pa dvojne vrste: skriti in očitni. Poznamo oboje in se ne maramo pečati z njimi, ker jih nikakor ne bi izpreobrnila naše besede. Le žal, da o dobrotnikih ne moremo pisati veliko, ker jih ni. Naša najgorkejša želja je, da bi teh bilo največ. Toda ta naša pobožna želja se menda ne izpolni tako naglo, ker ljudje si tesno zapenjajo telovnike in suknjiče, da se jim ne zgodi kaka neljuba izprememba v srcu. Najgoršesemam pa zdi, kadar se v javnih govorih nazdravlja učiteljstvu in proslavlja njegovo delovanje. Kako mično je poslušati tako navdušeno pohvalo! Človek je ganjen do solz, ko vidi, da imajo ljudje za učiteljstvo toliko lepih — besed. Koliko bolj bi bili šele ganjeni, če bi se kaj kmalu pokazala takim lepim besedam podobna dejanja. Ali pa je morda to nemogoča stvar? Kakor je dandanes vse mogoče, tako bi bilo lahko tudi to. Trebalo bi samo prave dobrohotnosti gotovih faktorjev. So pač še druge stvari, ki jih bo težje rešiti nego učiteljsko gmotno vprašanje, vendar pa se bodo izvedla, ker bodo gotovi ljudje imeli dobro voljo za njih rešitev. In dobro voljo naj bi imeli še za učiteljstvo, ki bi se mu samo krivica poravnala. Prizadeti faktorji naj bi že vendar izpregledali, kam se bližamo, na koliko gre že ura . . .

Bliža se čas, ko se bodo zaprle duri v učilnice za nekaj tednov. Učenci bodo počivali z duševnim delom, učitelji se bodo oddahnili za kratek hip. Oddahnili se bodo le po

eni strani, druga stran, skrb za svojce, ta ne bo dala počitka . . .

Počivali bodo pa v letni vročini mnogi izmed onih, ki imajo v rokah usodo našega znanega gmotnega položaja. Želimo, da bi po teh počitkih prišli zopet zdravi in osveženi na svoja mesta. Oddih v počitkih naj bi jim vtil nove energije, in uživanje lepe prirode naj bi jim omečilo srce, da bi se po počitkih zavzeli o prvi mogoči priliki za naše opravičene zahteve in nam omogočili, da se tudi mi enkrat otresemo tistih morečih skrbi, ki nas teže brez počitka.

S knjigo ali brez knjige.

Ljudje, ki jim je resnični napredek šolstva pri sreči, si prizadevajo, da bi ga z novimi uredbami in uvedbami dvignili čim višje. Ker pa nismo ljudje nezmotljivi, je jasno, da ni vsaka reč, ki jo ukrenejo reorganizatorji ljudskega šolstva, edino pravilna in šolstvu v prid. Mnogo stvari je bilo že kar kratkomalo zaukazanih, a ker so se izkazale kot neizvedljive in celo šolstvu kvarne, so se molče pozabile ali pa tudi zopet z ukazom prepovedale.

Šola ima opraviti z živim materijalom. Zatorej ni vladati šolstva izza pisalnih miz in samo po dozdevno zdravih mislih. Pravo pojmovanje bistva ljudskega šolstva dobi šele tedaj čvrsta tla in pravico do življenja, kadar ga je rodila dolgoletna praksa, ki si jo pridobi človek med poukom, med šolskimi stenami.

Napredek ljudskega šolstva je odvisen od premnogih okoliščin, zlasti napredek ljudskega šolstva na kmetih, kjer mu je izmed glavnih ovir nekako prirojeno ali vsaj od klerikalcev ucepljeno nasprotstvo nespametnih staršev in pa neredni šolski obisk.

Učiteljstvo se resno trudi, da se osvobodi vseh očitkov, ki grde njega delovanje, češ, šolstvo ne dosega tistih uspehov, ki bi jih moralo spričo denarnih žrtev, ki jih zahteva. Učiteljstvu ne more biti enako, ali rodi njegov trud sadove ali se poižgubi brezplodno. Zato si išče učiteljstvo opore, da mu je delovanje v šoli lažje in da mu je plačano izven šole s trajnimi uspehi. Ker deluje samo učiteljstvo pri pouku, je jasno, da sodi v prvi vrsti njemu glavna beseda, kaj je umestno in kaj neumestno, da se uspeh šolskega pouka ali dvigne ali zniža. Oprto na mnogoletne izkušnje, je danes učiteljstvo mnenja, da nikakor ne kaže metati iz šolskih sob knjig, ampak da je treba pustiti knjigi v vsaki šoli prejšnje, uveljavljeno mesto, da se naj torej vrši pouk še nadalje s knjigo, a ne brez knjige!

Kakor tudi je misel, da se naj poučuje brez knjige po takozvanih učnih slikah, lepa, vendar se nam zdi — in najsi se ne glasi to „moderno“ — neizvedljiva. Če drugod ne, je neizvedljiva v višjih razredih, kjer je snov preogromna, nego da bi jo mogel učitelj obravnavati brez knjige in da bi tudi ostala učenčeva last. Izvedljiva je ta misel kvečjemu v I. in II. razredu pri nazornem pouku, sicer je pa nje realizovanje nemogoče, ker je prenaporno. Tako poučevanje bi komaj zmagoval tudi najpridnejši učitelj, pa tudi njega bi moralo kmalu fizično popolnoma ubiti. Samomorilci pa vendar še ne marajo biti naši učitelji in naše učiteljice!

Res je: berilo imej vzorne sestavke! (N. pr. Erjavec: Žolne.) Učitelj najprej n. pr. obravnava imenovano berilo po formalnih stopnjah, in potem vzamejo učenci v roke Erjavčev

klasični spis. Tako imajo od pouka korist tudi tisti učenci, ki niso bili v šoli, ker imajo obravnavano snov v knjigi, ki jo bero tudi domačini, saj je na kmetih dostikrat šolsko berilo edina knjiga v hiši. Na ta način ostane mladini mnogo več v glavi, kakor pa če se dotična snov tudi več dni obravnava v šoli. Sicer pa itak ne more priti po določenih učnih načrtov vsa snov v knjigo. Tam jo naj izpopolnujejo učne slike. Pomožne knjige in tiskane učne slike so le za učitelja, pa tudi učenec mora imeti kaj v roki, da si priučeno snov utrdi in obnovi v spominu. To velja zlasti glede pouka iz realij. Pri zemljepisu je treba mnogokrat ponoviti imena rek, gorá, mest i. t. d., pri zgodovini razna imena, letnice i. t. d. Vestni učitelj ne rabi pač sestavkov iz fizike, ker mora pri takem pouku eksperimentirati, ker je brez tega pouk mrtev. A vendar je učencu tudi v tem primeru knjiga čvrsta opora, zlasti če so taki sestavki vzorni in nazorni, kakor je to n. pr. v Josin-Ganglovem „Tretjem berilu“.

Nemci so v šolski literaturi mnogo pred nami, pa so vendar njih najboljša berila sestavljena tako, da so učencem zvest kažipot po kraljevstvu znanosti, vede in prirode.

Zato pa: s knjigo in ne brez knjige!

Šolske stavbe na Kranjskem.

Načrti za šolske stavbe se delajo pri nas kaj brezvestno. Navadno si vzame dotični vladni inženjer kak zastarel načrt, ne glede na to, ali je dober ali slab, ga kopira in, če je potreba, napravi obris za večrazrednico, mu kar pričrta še eno ali dve sobi, kjerkoli se mu zdi — in načrt za novo šolsko poslopje je gotov. Tu se ne gleda na to, ali bo ustrezala nova stavba potrebnim zahtevam, ali bo stanovanje za voditelja dovolj veliko, in se ne gleda na to, ali bo stavba sploh praktična ali ne, le da se inženjer iznebi tega dela, pa je dobro. In če hoče potem ta ali oni, ki se za stvar interesira, kaj ugovarjati ali kritikovati, se ga pa zasmehuje, češ, kaj boš govoril, ko nisi strokovnjak. Jaz sem vladni inženjer in basta. Vlada pa, namesto da bi stala na strani občine, ki mora šteti denar za šolo, potrdi načrt in če je še tako brezmiselno skrupčan.

Ne bi sicer pisali že sedaj o tej stvari, ker nam je obljubljen opis vseh ponesrečenih novih šolskih stavb na Kranjskem, a pisati hočemo pa sedaj vsaj nekaj, ker se name-rava postaviti novo poslopje za trirazredno ljudsko šolo v Sostrem pri Ljubljani. Za to šolo je napravil načrt vladni inženjer N. Pustimo šolske prostore in oglejmo si le voditeljevo stanovanje. To stanovanje obstoji iz ene sobe, kuhinje in jedilne shrambe v pritličju, a — čujte in strmite! — druga sobica pa je v prvem nadstropju. Največ novih šolskih poslopij na Kranjskem je skaženih, a takega kozla pa vendar še niso ustrelili nikjer ko tu. Če pride v Sostro oženjen učitelj-voditelj, ki ima družino, kaj bo napravil z otroki? Ali naj spe vsi v pritličju, in naj da napraviti zaradi pomanjkanja prostora štelaže, da bodo po njih spali otroci, ali pa naj prepusti otročiče same brez varuha v prvem nadstropju. Teško se mu bo odločiti za to ali ono, zakaj oboje je sila težavno in težko se mu bo tudi premagati, da ne bi preklel v prvi vrsti tistega inženjerja, ki je napravil tako budalost, v drugi vrsti pa vse one faktorje, ki so smeli pri realizovanju tega načrta kaj govoriti, a so molčali.

Učitelj na kmetih že itak nima od življenja nič drugega nego ogromno težavno delo v šoli in izven šole ter skrb

za družino, kako jo preživiti z onimi soldii, ki mu jih odštejejo v davkariji, in sedaj naj ima pa še slabo ali nerabno stanovanje. To vendar ne gre. Če se že zida novo poslopje, je treba vendar temeljito preštudirati, kako in kaj se bo zidalo, ker stavba ne stane le par grošev in ni le za par let. A kako moremo zahtevati, da bi bil načrt za šolo v Sostrem dobro preštudiran, ko dotični inženier niti vedel ni, da sploh obstoji kak ministrski ukaz, s katerim se določuje, kako naj bodo urejena novo zidana šolska poslopja in seveda tudi ni vedel, da mora imeti voditelj 2 sobi za stanovanje, zakaj sobo v I. nadstropju je imel namenjeno za drugega učitelja. Ko bi delal načrt navaden vaški zidar, bi ga napravil gotovo bolje. Kakor že rečeno, bomo o takih stavbah izpregovorili pozneje daljšo besedo, te vrstice pa so namenjene le, da merodajni faktorji še pravočasno vse potrebno ukrepejo in poskrbe, da se napravi nov načrt, ki bo ustrezal zakonitim zahtevam. Ker je pa novo šolsko poslopje v Sostrem nujno potrebno, ker obiskuje ondoto enorazrednico nad 300 šolskih otrok, je treba podvzati korake, da se stvar zaradi novega načrta, ki je s proračunom vred lahko v enem mesecu gotov, ne zavleče zopet kar za celo leto.

Dopisi.

Kranjsko.

Okrajna učiteljska konferencija ljubljanskih slovenskih ljudskih šol. Dne 2. julija je bila v telovadnici I. mestne šole običajna letna okrajna učiteljska konferencija za ljubljanske slovenske ljudske šole pod predsedstvom c. kr. okrajnega šolskega nadzornika g. A. Maierja. Ko g. predsednik prisotne prav prijazno pozdravi, imenuje svojim namestnikom g. nadučitelja Fr. Gabrška. Zapisnikarjema sta bila z vzklikom izvoljena gospoda učitelja Pavel Gorjup in Viktor Jaklič, overovateljema zapisnika pa gg. nadučitelj Dimnik in učitelj Režek. G. predsednik omeni, da se s svojim poročilom pri tej priliki ne bo spuščal na nedostatke, ki jih je opazil pri nadzorovanju, ker je to storil že vsakemu učitelju posebej in za vsako posamezno šolo pa pri inšpekcijski konferenciji. Namesto tega nam je pokazal g. nadzornik z zgledi na šolski tabli, kako je učiteljstvu postopati pri računanju z navadnimi ulomki in z desetinskimi števili. Temu je sledilo šest poročil o podrobnih učnih načrtih za nazorni nauk, za domoznanstvo, zemljepisje in zgodovino ter za prirodopis in prirodoslovje. Vsa poročila so bila brez debate odobrena in sprejeta. G. J. Levec je razpravljal o lepopisju na osemrazrednih ljudskih šolah in g. Simon pa o popravilih znamenjih. Po kratki debati sta bili tudi ti dve poročili sprejeti enoglasno. To dokazuje, da so bila vsa poročila temeljito preštudirana in pripravljena, kar se je zgodilo med letom pri voditeljskih konferencajih in pa pri konferencajih razrednih učiteljev. Na ta način je delovalo pri sestavi podrobnih učnih načrtov, za katere so se izdelale tudi dotične učne slike, večinoma vse ljubljansko učiteljstvo. Bilo je mnogo dela in mnogo truda, a končni uspeh tega delovanja je tako lep in velik, da smejo biti vsi, ki so sodelovali pri sestavi podrobnih učnih načrtov in učnih slik, ponosni na to delo. Vsi podrobni učni načrti z učnimi slikami vred se bodo obelodanili. Načrt za nazorni nauk v 1. in 2. razredu bo dotiskan še ta mesec. Nad vse zanimivo je bilo J. Levčevo poročilo o lepopisju. Vsa čast g. poročevalcu, ki mu mora

vsak priznati, da je res strokovnjak v lepopisju. Želimo le, da bi zanesljivo do začetka šolskega leta dobili to izborno poročilo tiskano, oziroma litografovano v roke. Pri določitvi učnih knjig se je sklenilo, da ostanemo v 1. in 2. razredu še pri Razingerjevemu Abecedniku in Berilu, a s pogojem, da v enem letu predela obe knjigi popolnoma po najnovejših metodičnih načelih. Za 2. razred se je določila Črnivčeva II. računica in za 5. razred pa Josin-Ganglovo „Tretje berilo“. Ko so se izvršile običajne volitve v knjižnični (gg. Dimnik, Furlan, Sadar) in stalni odbor (gg. Gabršek, Gusl, Likar in Režek), je zaključil g. predsednik konferencijo s trikratnim slavaklicem na presvetlega cesarja.

Z Gorenjskega nam pišejo: Na Kranjskem je ogromno šol s poldnevnim poukom. Te šole so na mnogih krajih prenapolnjene. Ko pride take šole nadzorovat c. kr. okr. šolski nadzornik ali pa tudi c. kr. deželni šolski nadzornik ter misli nadzorovati poleg dopoldanske šole tudi popoldansko, počaka pričetka popoldanskega šolskega pouka. Ni se še čulo, da bi tak c. kr. državni nadzornik zaukazal — kar bi bilo bolj komodno — naj vsi šolski oddelki skupno — recimo dopoldne — v svrhu nadzorovanja pridejo obenem v šolo.

A če pa prečastiti gospod dekan misli poslušati verouk v šoli s poldnevnim poukom, tedaj isti dan preneha biti šola s poldnevnim poukom, tak dan izostane vsak drugačen posveten pouk, posvetno učiteljstvo je tistega dne le nekako postrežno osebje, čigar naloga je samo, da naj preskrbi, da se zberejo vsi šolski otroci v šolskih sobah ter mirno in brez hrupa pričakujejo milostnega prihoda prečastitega gospoda dekana s spremstvom domačega veroučitelja. Kakor že rečeno: za druge posvetne predmete isti dan ni pouka, učiteljrazredničar more isti dan samo še otroke iz šolske sobe odsloviti domov, ker sta mu jih milostno prepustila gospoda domači veroučitelj in dekan. Taka razvada se je uvedla v novejšem času v nekaterih okrajih z vednostjo in željo višjih okrajnih oblasti. Zamujenega šolskega pouka ni bilo nadomestiti. V najnovejšem času pa je izdal c. kr. dež. šol. svet v Ljubljani odlok z dne 26. maja 1902, št. 1511, v katerem pravi n. pr. pri točki 5., da se posveten pouk ne sme prikrajševati. No, in kaj se namerava sedaj? Ostane naj pri prejšnjem. Ko pride dekan, isti dan ni pouka v posvetnih predmetih, pač pa naj so otroci vsi zbrani v šolskem poslopju ter pričakujejo z učiteljstvom prihoda dekanovega. Zamujeni šolski pouk v posvetnih predmetih pa je nadomestiti najbrže v četrtek. No, če pa ima — recimo — učiteljstvo tudi ekskurendno šolo vsak četrtek, kdaj naj se nadomesti potem zamujeni pouk? Ali naj se radi dekanovega dohoda v šolo velike počitnice prikrajšajo za eden dan?

Ali bi se smeli predrzniti ter javno prositi v to poklicane faktorje, naj bi povedali tudi g. dekanu, da naj počaka do ene ali druge ure popoldne ter potem nadzoruje tudi popoldanske oddelke v verouku, da se zaradi njega ne moti pouk v posvetnih predmetih? Morda je šola tudi sedaj samo zato, da dela tlako dekanom, kadar se jim ravno zljubi? Dejanja kažejo, da je temu tako!

Praga.

† Josef Král. V zadnji številki smo že naznanili, da so izgubili naši severni bratje enega izmed najboljših svojih mož. Umrli je namreč dne 3. pret. m. v Pragi Josef Král, voditelj deške ljudske šole pri sv. Petru, mnogoletni urednik najuglednejšega češkega pedagoškega lista „Učitelské No-

viny". Pokojnik se je rodil l. 1839. v Milevski in je že kot mlad mož razvil veliko delavnost v mnogi stroki. Odlikoval se je kot učitelj, kot pedagog in beletrist (za mladino), kot žurnalist in končno kot izvrsten govornik, kjerkoli in kadarkoli je bilo treba neustrašeno zastopati interese učiteljskega stanu. Najprej je urejal učiteljski list „Posel z Budče“, l. 1883. pa je osnoval „Učiteljské Noviny“, katere je urejal dolgo vrsto let. Izdal je v tisku zbirko državnih in deželnih šolskih zakonov ter je vrlo pridno sodeloval pri mnogih šolskih in političnih listih. Imel je kot malokdo bister pogled za šolstvo in potrebe učiteljstva; zaradi neobičajne energije in agilnosti ga je postavilo češko učiteljstvo l. 1881. na čelo upravnemu odboru češke učiteljske „Zaveze“. Celih šestnajst let je vodil češko učiteljstvo, sklical nekoliko velikih učiteljskih skupščin in se vselej pokazal vrlega govornika in branitelja učiteljskih pravic. Sodeloval je tudi pokojni Král pri ustanovitvi „Osrednje šol. Matice“ kjer je bil prvi podpredsednik in kjer je deloval kot rojen organizator. Praško učiteljstvo je zastopal v mestnem šolskem svetu. Svojim učencem je bil pravi oče, osnoval je društvo sv. Nikolaja v podporo ubožnim otrokom itd. Zaradi neumornega in blagotvornega delovanja je bil imenovan častnim meščanom zlate Prage in častnim članom vseh okrajnih učiteljskih društev čeških. Slava Josefu Králu!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Litijsko učiteljsko društvo hospituje dne 16. t. m. v Št. Vidu. Poučuje gđc. Justina Eržen: „Bučelica in golobček.“ Začetek ob 1/2 10. dop. J. Zajec, predsednik.

Goriško.

Goriško okrajno učiteljsko društvo. Že v zadnji „Soči“ sem opisal žalostno slavje o odkritju nagrobnega spomenika blagopokojnemu tovarišu Antonu Bajcu v Renčah dne 18. pr. m. Po sv. maši smo s tožnimi srci poslušali ginjaive pesmi nagrobnice, ki jih je peval vrli renški pevski zbor, pomnožen s pevci-učitelji pod spretnim vodstvom tovariša Vižintina, s katerim so zavedni Renčani dobili vrednega naslednika nepozabnemu našemu Antonu. S svojim dovršenim govorom je razžalostil tovariš Edvard Prinčič naša sreca in izvabil iz naših oči bridko solzo — najjasnejši dokaz neskaljenega spomina in ljubavi do onega, katerega smo s tem zadnjim slovesno-žalostnim činom proslavili v največo srčno tolažbo njegovih zapuščenih — blage gospe vdove in dveh dražestnih hčera. Skrivnostni najiskrenejši vzdihljaj: „Slava njegovemu spominu in večnaja mu pamjat!“, je zavalovil v naših ljubečih srcih in se vzdignil na presunljivo tožen poziv spretnega govornika k prestolu Vsemogočnega, ki edino pravično sodi blagonosno učiteljsko delovanje. Blagopokojnikov plemeniti duh je bival med nami in se prepričal, da so istinite besede, vklesane na prizmi njegovega lepega nagrobnika:

„Vsak pobratim Tvoj učitelj
solze briše ob gomili,
bil si nam prijatelj mili,
deci vzorni bil vzgojitelj!“

Isti dan smo v Renčah ustanovili podružnico goriškega okrajnega učit. društva za goriško okolico. S to podružnico smo zopet utrdili svoje kolegijalne vezi z novo čvrsto bratsko organizacijo v trdaem prepričanju, da ne razrušijo naših tesnih bratskih vrst niti najhujši in najmogočnejši klevetniki našega stanu. Sveta nam bodi ta sedanja čvrsta organizacija, ki nas mora dovesti do boljše bodočnosti, do popolne stanovske svobode, do ugleda in uspešnega dela za omiko in napredek našega naroda! Slehera tovaršica, slehern tovariš bodi delaven in požrtvovalen član naše organizacije, ne pa parazit na njenem telesu.

Zborovanje je vodil v imenu osnovalnega odbora Rudolf Vižintin, nadučitelj v Renčah. Vpisalo se je takoj lepo število članov, in vsekako je upati, da vstopijo vsi k tej podružnici, ki nam obeta razviti najlepše delovanje v goriški okolici in redne bratske sestanke ob četrtkih v naši solnčni Gorici. Izvoljeni so bili v odbor po listkih skoraj soglasno: načelnikom Leopold Furlani, nadučitelj v Št. Andrežu; namestnikom Matija Lavrenčič, nadučitelj v Št. Petru; tajnikom Amalija Jelšek, učiteljica v Dornbergu; blagajnikom Rudolf Vižintin, nadučitelj v Renčah ter Josip Orel, nadučitelj v Prvačini, Ida Vergna, učiteljica v Št. Andrežu, in Urh Pavlica, učitelj v Bukovici, odbornikom. Imena vrlih tovaršic in tovarišev v načelstvu so nam porok, da bo ta podružnica cvetela, rasla in se množila ter obilen sad rodila v blagor našega stanu.

Z izbornimi idejami so v daljših govorih živahno začrtovali naše bodoče delovanje tovariši starosta Tomaž Jug, Franc Bajt, vrla tovaršica Krsnikova, gg. Križman, Možina, Orel, Lavrenčič, Urbančič, Kutin in drugi. Vse te se po željah vrlega načelnika tovaršica Furlanija sklopi v lepa dovršena poročila za prihodnje podružnično zborovanje, ki bo še pred sklepom šol. leta v Gorici. Slišali smo tudi željo, da bi se naši tovariši v Brdih nekoliko zdramili s svojo podružnico. Tudi okrajna učiteljska društva za sežanski in tolminski okraj naj se reorganizujejo po teh podružnicah, da bodo posamezna načelstva tekmovala med seboj v marljivejšem delovanju za procvet šolstva in učiteljstva, ker jih v sedanji organizaciji ovira v stanovskem gibanju geografska leža njih raztresenih in goratih okrajev. Nekoliko več živahnosti bi bilo želeti vkljub temu po mnenju raznih govornikov na Krasu in še bolj na Tolminskem. Zaupati moramo edino le svoji moči, ki se javlja in množi edino le v čvrsti organizaciji! Na delo!

Razšli smo se iz prijaznih Renč v trdni zavesti, da smo isti dan še bolj utrdili svoje kolegijalne vezi, ki ne popokajo ob najhujšem gromu in strelu proti našim vrstam, z živo željo v bratskih srcih: „Ti naša čila najnovejša podružnica, cveti, rasti in množi se!“ *Alojzij.*

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Tvrdba M. Grubbauer v Lincu 100 K. Do sedaj je imela ta tvrdba navado, da je darovala vsako leto več tisoč zvezkov za ubožne otroke; odsihdob bo pa mesto tega darovala vsako leto primerno vsoto učiteljskemu konviktu v Ljubljani, in to toliko več, čim več odjemalcev bo imela. — Gospa Ivana Klinar z Bleda namesto venca na krsto r. g. Fr. Ksav. Souvana 20 K. J. Dimnik, blagajnik.

Značilna volitev v c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani. Dne 2. t. m. je volilo ljubljansko učiteljstvo dva svoja zastopnika v c. kr. mestni šolski svet. Oddanih je bilo 43 glasovnic. Od teh je dobil nadučitelj Gabršek 27 glasov, učitelj Jelenc 19, učitelj Gangl in nadučitelj Črnagoj po 12 glasov. Izvoljen je bil samo Gabršek, v ožjo volitev so pa prišli Jelenc, Črnagoj in Gangl. Pri tej volitvi je dobil Jelenc 19, Gangl 16 in Črnagoj 7 glasov. Izvoljen je bil torej Jelenc, ki pa izjavi, da izvolitve ne more sprejeti. Vršila se je ožja volitev med Črnagojem in Ganglom, pri kateri je dobil Gangl 38 glasov, ki pa tudi izjavi, da izvolitve ne sprejme, takisto se izjavi tudi Črnagoj, da ne more v slučaju izvolitve sprejeti mandata. Vršila se je torej čisto nova volitev, pri kateri je bil izvoljen z 20 glasovi učitelj Režek, ki se izjavi, da sprejme izvolitev. — Ravnatelj Šubic, ki je bil v c. kr. mestnem šolskem svetu zastopnik mestne občine ljubljanske, je tudi odložil svoj mandat. — Signum temporis!

V ustanovnem zavodu za gluhoneme v Ljubljani je sklepna izkušnja gojencev in gojenk dne 14. t. m. ob 9. uri dopoldne.

Koncert abiturijentov obeh tukajšnjih c. kr. učiteljskih se vrši v torek, 14. t. m. v veliki čitalnični dvorani „Narod. doma“ na korist „Učiteljskemu konviktu“. Vzpored

obsega poleg točk priznanih domačih skladateljev tudi točke skladateljev svetovnega imena. Na vzporedju so naslednje točke: 1.) Joh. Brahms: Akademična slavnostna overtura za veliki orkester. 2.) Jos. Haydn: Cesarska pesem, unisono s spremljevanjem velikega orkestra. 3.) Anton Foerster: „Ave Marija“, šesteroglasen mešan zbor s spremljevanjem orkestra. 4.) Fr. S. Vilhar: „Slovo“, moški zbor z bariton-solo in s spremljevanjem orkestra. 5.) Dr. A. Dvořak: Slovanski plesi št. 1., 8., za veliki orkester. 6.) E. Adamič: a) „Lipa“, b) „V gozdu“, za mešan zbor. 7.) Ed. Grieg: „Nova zemlja“, mešan zbor z bariton-solo in spremljevanjem velikega orkestra. Pri koncertu sodeluje popolni orkester vojaške godbe c. kr. pešpolka št. 27, Leopold II., kralj Belgijcev in iz prijaznosti gojenci in gojenke obeh tukajšnjih učiteljišč. Zbor šteje okrog 100 pevcev in pevk. Zbori so izborna našturirani, da je pričakovati pri koncertu sijajnega uspeha in mnogo užitka. Po koncertu se vrši ples.

Idrijska realka. Mestni odbor v Idriji je imenoval na mestni realki za namestna učitelja francoščine g. Delimira Glažarja, doslej nam. učitelja na realnem gimnaziju v Zemunu, za zgodovino g. Matijo Pirca, absolviranega modroslovca na Dunaju, kateheta g. Alfonza Levičnika, nam. učitelja verouka na gimnaziji v Kranju, in za učitelja na pripravljalnem tečaju g. Engelberta Gangla, učitelja v Ljubljani.

Jan Hus. Dne 5. in 6. t. m. so se vršile v zlati Pragi velike svečanosti. Položili so temeljni kamen spomeniku mojstra Jana Husa, slavnega moža, češkega reformatorja, ki je umrl v boju za svoje prepričanje, za svobodo in napredek. Hus je bil mučenik za sveto stvar, mož čistega življenja, ki se ni bal svojih zatirateljev in je prestal smrt v prepričanju, da umre za sveto stvar. Slavnost je bila velikanska, ker Čehe bodri ime Husovo ter jih navdušuje. Vsi so tekmovali, da je imela slavnost čim največji obseg in da je bila v vsakem oziru impozantna.

Delo sistema. „Soča“ piše: Letos imamo iz tukajšnjega gimnazija in realke celih 6 abiturientov slovenske narodnosti, na realki dva, na gimnaziju štiri. Slovenskih maturantov na gimnaziju je bilo vsega skup 12. Znano nam je, da se je postopalo pri maturi skrajno kruto in pristransko, no, delalo se je pač po sistemu, ki veli, da se mora Slovenca pehati v ozadje, v ospredje spraviti pa Laha in Nemca. Tako se je tudi delalo. Zanimiv je posebno en slučaj. Pričakovalo se je z vso gotovostjo, da bo spoznan zrelim neki slovenski kandidat ter da pade neki Nemec. Ali kaj se je zgodilo? Prav narobe; namesto Nemca je padel Slovenec, ki je bil baje že kar naprej določen, da pade! Vtisk, ki ga napravljajo učni uspehi in pa matura, je ta, da se je sistem poostiril do skrajnosti, ter se dela z vso silo na to, da se spusti iz gimnazije zrelih le kolikor mogoče malo Slovencev ter čim več Lahov in Nemcev. . . . S temi rečmi se mora naša javnost obširno baviti, dolžnost je pa tudi naših poslancev, da se pobrigajo za to ter oglasijo na merodajnih mestih.

Na državni gimnaziji v Pazinu sta imenovana suplenta Luka Brolih v Mariboru in Vladimir Nazor v Zadru.

Imenovanja na navtiški in trgovinski akademiji v Trstu. Minister za bogočasje in nauk je podelil profesorju na navtiški šoli v Dubrovniku, Josipu Geleihu, mesto pravega učitelja in provizoričnemu učitelju na navtiški šoli v Malem Lošinju, Karlu Dienerju, mesto provizoričnega učitelja na navtiški sekciji trgovinske in navtiške akademije v Trstu; dalje je imenoval pomožnega učitelja na tej akademiji, Ivana Garzanicha, pravim učiteljem in suplenta na cesarja Franca Jožefa višji trgovski šoli v Brnu, Konstantina Leyerja, provizoričnim učiteljem na trgovinski sekciji trgovinske in navtiške akademije v Trstu.

Slovenska Šiška za nemško šolo. Žalostne razmere so se pojavile na Kranjskem v zadnjem času. Nemci so začeli dvigati glave, in če se ne bodo Slovenci kmalu streznili, se lahko v najkrajšem času zgodi, da bomo poročali o zmagi nemštva. Šiška, ki se skoraj že sme imenovati predmestje središča Slovenije, bele Ljubljane, je prosila za nemško šolo,

in prošnjo so podpisali večinoma slovenski očetje. Kdor ima še količkaj možgan v glavi, mora izpredvideti, da so to tako nezdrave razmere, da bi bilo res treba radikalnega zdravila, da bi jih ozdravilo. Prepričani smo, da se misel za nemško šolo ni rodila v slovenski glavi. Nemci imajo tudi v Šiški par svojih ljudi, od katerih je izšla agitacija. Ker imajo pa Slovenci z vsemi drugimi stvarmi opravka, samo ne s takimi, ki bi bile v resnici potrebne, se je tem agitatorjem res vjelo toliko slovenskih mož v nastavljene zanke, da je v Šiški, pred vrati bele Ljubljane, kjer naj bi bilo slovensko vseučilišče, nemška ljudska šola skoraj zagotovljena. Pa recite, da to ni žalostno!

Naučno ministrstvo je postavilo v proračunski provizorij, izdan 29. junija t. l., za primorske dežele te-le postavke: Za ljudski pouk v Istri 12.000 K; za zidanje in nakup zemljišča za državno ljudsko šolo v Pulju 100.000 K.

Služba telovadnega učitelja je razpisana na c. kr. moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani s pričetkom prihodnjega šolskega leta z dohodki, ki jih določa § 6. zakona z dne 19. kimaevca 1898, drž. zak. št. 174, ki je veljaven za vadniške učitelje. S to službo je tudi združena dolžnost, da mora dotičnik brez posebnega honorarja poučevati telovadbo na državnih srednjih šolah v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje je vlagati do 31. tega meseca na c. kr. naučno ministrstvo. Tisti, ki žele, da se jim uštevajo prejšnja službena leta v smislu § 14. zakona z dne 19. kimaevca 1898, morajo to v prošnji sami navesti. Prekasno došlih in nepravilno opremljenih prošenj ne upoštevajo.

Služba II. učitelja v Metliki, ki je sedaj razpisana, je spojena tudi s prostim stanovanjem, ako bo dotični učitelj neoženjen.

Razpisano je na Koroškem do dne 15. julija mesto profesorja za veronauk na gimnaziji v Beljaku. — Mesto šolskega voditelja v Kazazah je razpisano do dne 20. julija.

Letni dohodki vladarjev in milijonarjev. Neki londonski list je izračunal letne dohodke nekaterih evropskih vladarjev ter jih primerjal z dohodki američanskih milijonarjev. Po tem računu ima ruski car 324 kron v minuti, 19.440 v uri, 466.560 na dan in 170.294.400 na leto. „Petrolejski kralj“ John D. Rockefeller pa ima 400 K v minuti, 24.000 v uri, 576.000 na dan in 210.240.000 na leto, torej več dohodkov nego car. V Zedinjenih državah je več milijonarjev, ki lažje pokažejo milijone v gotovini nego ruski car. Rockefellerovo imetje se ceni na 1200 milijonov kron, Russel-Sage ima 400 milijonov, a George Jay Gould 320 mil. kron imetka. Sledeča primera nam kaže, da imajo američanski „kralji industrije“ več letnih dohodkov nego šestorica najbogatejših evropskih vladarjev: Rockefeller ima nad 210 milijonov, ruski car nad 170 mil. — Carnegie 100 mil., sultan 40 mil. — Russel-Sage 36 mil., nemški cesar nad 14 mil. — Clark („Bakreni kralj“) 32 mil., italijanski kralj nad 11 mil. — Gould 24 mil., angleški kralj 9 mil. — Pierpout Morgan 20 mil., španski kralj ne celih 6 mil. kron letnih dohodkov.

Vpliv elektrike na poljedelske pridelke. Ogrski učenjak Bertolan Sztereny je priobčil te dni v nekem ogrskem znanstvenem listu zanimiv članek, v katerem opozarja svoje rojake na uspeh proučevanja prof. Lemstroma iz Kelsinfora o vplivu elektrike na poljedelske pridelke. Z uporabo električnega toka se je doseglo, da je potrebovala jagoda za dozoreitev polovico manj časa nego ga potrebuje po navadi. Česna, čebule in redkvice se je pridelalo od 35 do 60% več kakor po navadi tam, kjer se je uporabljala elektrika. Pridetek krompirja in repe se je pa s pomočjo električnega toka pomnožil od 70 do 75%. Električni tok pa ne vpliva enakomerno na vse rastline. Nekatere ostanejo neobčutljive, drugim električni tok celo škoduje. Pšenice na priliko se je pridelalo s porabo električnega toka od 25 do 30% več ko po navadi. Na ta način so take študije zanimive, in ni nikakor izključeno, da ne bi s časoma elektrika nadomeščala vsaj nekoliko delavskih moči, katerih primanjkuje vedno bolj.

Živ človek — okamenel. Okameneli človek je medicinski čudež, ki so si ga ogledali že imenitni možje. Tajni svetnik prof. Virchow ga je že pred štirimi leti predstavil

berlinski medicinski družbi ter pri tej priliki dlje časa predaval o tej redki bolezni. Okameneli človek je sedaj 33 let stari Albert Schwarz iz Rumenije. Obolenost se je pričela brez kakega vidnega vzroka, ko je bil star 19 let, in v treh letih mu je okamenela desna stran, potem se je vršilo taisto na levi strani. Osem let sem se pa bolezen več ne širi. Obraz je ostal skoro povsem zdrav, toda čeljusti so trdno okamenele, tako da se usta sploh ne morejo odpreti. Schwarz si je pa sam pomogel, da more jesti: iztrgal si je namreč na straneh v gornji in dolnji čeljusti zobe, in tako more skozi odprtino jemati živež vase, tekočine pa požira po dolgi sesalki. Ob roki se čutijo dolge, kamene tetve, ki obdajajo neločljivo kosti. To so namreč okamenele mišice, le členek in prsti so ostali prosti. Na nogah je prizanesla bolezen le levemu bedrovemu členu in desnemu kolenu, sicer se pa čutijo tudi tukaj povsod gručice in palice, in Schwarz se more le po bergljah težavno premikati dalje. Tilnik je popolnoma otrpnil. Obžalovanja vredni mož prenaša svojo usodo povsem mirno. — Učiteljstvu bi morali okameneti — želodeci!

Razstava ženskih ročnih del v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Ne sodi v področje našega lista, da bi pisali strokovnjaško oceno o razstavi ženskih ročnih del, ki je v polpreteklih dneh zanimala s popolnim opravičenjem slovensko javnost in ki so jo zatvorili s prelepim moralnim in menda tudi financijelnim uspehom dne 7. t. m.

Po naših mislih je imela ta razstava — prva svoje vrste v Slovincih — dvojen namen: prvič je hotela pomagati družbi sv. Cirila in Metoda in drugič je hotela biti samo razstava ženskih ročnih del, a ne razstava umetnin. In ali je izpolnila to dvojno svojo nalogo? Da!

Mnogo upanja je torej rodilo mnogo uspeha, kar pri Slovincih ni običajno. Zatorej smemo domnevati, da je delu zagotovljen uspeh tamkaj in tedaj, kadar se ga primejo ženske roke.

Kakor nismo prijatelji nemških citatov, vendar ne moremo v tem slučaju prezreti zavedljivih besedi, ki nam jih govori nemški pesnik: Ehret die Frauen, denn sie flechten und weben himmlische Rosen in's irdische Leben! — S tem je napravljen naš splošni poklon vsem razstavljalcam, z dostavkom seveda, da so tiste nebeške rože bile uvezene v platno in svilo ter pričarane na papir . . .

Razstavljenih je bilo nad 2000 del najrazličnejših slogov in v vseh mogočih tehnikah. Sploh pa je obsezala razstava: 1.) dela, ki so se rodila pod spretnimi prsti naših starih mater, 2.) dela, ki sodijo v današnje moderne dneve in 3.) dela, ki bi jih krstili z narodnim, slovanskim blagom. Zastopani pa so bili — najbrže nehote in nevede — tudi Turki, Kitajci, Japonci in Perzijci, ki so se v takih delih pospeli na vrhunce popolnosti, ki pa vzlic temu pravzaprav ne sodijo v razstavo del slovenskih ženskih rok!

Mestna osemrazredna dekliška šola v Ljubljani bodi imenovana na prvem mestu. Nedolžne ročice so napletle in navezle obilico čednih in lepih del, ki so mladim razstavljalcam v najlepšo čast, a takisto tudi vztrajnim učiteljicam, ki so tako zbudile čvrsto umevanje in plemenit okus v mladih očeh in dovzetnih srcih. V tem oddelku je bil razviden ves razvitek ročnih del od primitivnega do popolnega in kompliciranega: razvoj dušice od dremajoče nezavednosti do razcvitajoče se samostalnosti.

Središče zanimanja je tvorila višja dekliška šola v Ljubljani, oziroma nje nadzorovalna dama in učiteljica ročnih del, gdč. M. Wessnerjeva, pod katere večim in požrtvo-

valnim vodstvom so izdelale njene gojenke naravnost krasne reči. Aplikacija, belo in umetno vezenje, slovanski, baroški in orientalski motivi, irske čipke (solnčnik), dve preprogi v smirna-načinu, filet guipure, blazine, prtiči, poletači, kačji pastir (paravent), dve potezali, burza — vse fino dovršeno, nekaj v slovanskih motivih (po načrtih prof. Misa), drugo v bogatih ornamentih, še drugo v zlati vezenini. Tudi nekaj lepih akvarelov je bilo videti. Slikali so jih mladi čopiči, ki jih spretno in z izbranim okusom namaka v harmonične barve g. prof. Sič. Ljubljana mora biti ponosna na tak zavod!

Uršulinska šola je razstavila tudi več jako lepih in okusnih del. Omeniti nam je posebno slikanje z iglo (ženska glava, idila z morja in razni ptički.)

Precej pri vходу so zbuvala pozornost dela samouke „Slovenke z dežele,“ gospe Pavlinke Resmanove. Med kolvratom in predivom tja do umetne vezenine in domačega finega platna je bilo razgrnjeno pred nami te vrle gospodinje z delom in naporom pretkano življenje, ki ga je posvetila zgolj svojemu domačemu ognjišču.

Med čipkami je imenovati tiste, ki jih je razstavil gospod Dragotin Lapajne iz Idrije, gospa Erhovnic iz Ribnice in gdč. Gangl (venecijanske) iz Metlike. Ta poslednja je imela svojo bogato izložbo, ki pričuje o nje izredni marljivosti in vztrajnosti. Vsa njena dela so izvršena skrbno in okusno in so namenjena praktični gospodinji.

Lepo in bogato zbirko je imela tudi gdč. Drenikova, priznanja vredna so pa tudi dela preprostega ljudstva iz Prezida na Hrvaškem.

Seveda nam ni moči navesti vseh del. Zatorej le bolj površno, kakor pristoji nestrokovnjakom: Gospa Gollova je razstavila nad 100 let star robeč, fino vezen na holandskem steklenem batistu; gospa dr. Tavčarjeva zastor v elegantni aplikaciji; gospa Hribarjeva lepe vžganine v lesu; gdč. Šantl, učiteljica v Il. Bistrici, prelep zastor; gdč. Zalka Novakova, član dunajske „Vesne“, prizor z lova, slikan z iglo na usnje, in pečni zaslon (prihajajoča jesen); gdč. Ruža Severjeva, takisto član dunajske „Vesne“, zaslon v moderni aplikaciji, predstavljajoč 3 dobe človeškega življenja; gdč. Senekovičeva jako lepo štolo; gospa Hofbauerjeva dva mašna plašča; gdč. Kadivčeva jako skrbno izvedena deča v izvornih kranjskih motivih i. t. d., i. t. d.

Zanimiva je bila tudi zbirka Sadnikarjeva, Pfeiferjeva in muzejska, ki je budila v obiskovalcih spoštovanje do naših prababic in ki reprezentuje lepo vrednost ter hrani lep del naše kulturne zgodovine.

Razstavljenih je bilo tudi več slikarjev na papir, platno in svilo. Med temi je imenovati slikane solnčnike in dela gdč. M. Povšetove, ki pričajo o nje finem okusu in vztrajni pridnosti.

Vsa razstava je napravljalala najlepši, najpopolnejši vtisk, zlasti tudi zato, ker ni bila nje uredba muzejskega značaja. Oko ni bilo upehano, duh vedno pozoren, pri vsakem koraku pohvala večja, priznanje iskrenejše. A motili bi se, če menimo, da je bila vsa razstava samo produkt ženskih ročnih del. Saj so tudi možje, ki jim je življenje težko brez ženske družbe, posegli vmes. Tako so zašla tudi v to razstavo ženskih ročnih del nekatera dela moških rok. Imenujmo le tov. Klečca, učitelja v Ljubljani, ki je razstavil lepo preprogo z bujnim cvetičnim okrasjem. In cvetje sodi med cvetje!

Eno leto učitelj v hribih.

Izkusil J—n.

(Dalje.)

Če greš od Bukovca proti vzhodu, prideš v pičli uri v Smrekovec. Ta vas ima svoje ime menda po lepem smrekovem gozdu, ki zavzema veliko sveta med to vasjo in Sokolovcem. V Smrekovcu je služboval tovariš Miško, izjemoma jako debel človek. Ker je bil odločen narodnjak, ni bil poseben prijatelj župnika Polha. Poldrugo uro od Bukovca proti jugu pa stoji vas Hrastovec. To vas pa omenjam zato, ker sem tja zahajal k nedeljski službi božji, kadar radi zametov nisem mogel v Smrekovec, pa tudi zato, ker je nastalo med menoj in tamošnjim kaplanom čudno razmerje. Res sem imel s tem kaplanom — Suhač se je pisal — mnogo opraviti. V boju, ki je nastal med nama, sem pa bil jaz navadno v defenzivi. O tem o priliki. Tu pa je učiteljeval prijatelj Rjavec, ki sem ga že omenil. Ne lažem, če rečem, da je bil velik moj prijatelj. Saj, če se ne motim, me je poizkusil nekje celo oženiti, pa nič ne de — ponesrečilo se mu je, ne vem, če po moji ali njegovi nerodnosti.

Še preden sem prišel na Bukovec, je prišel med sosede učiteljstvo glas, da pride tja šolstvu jako nasproten človek, učitelj, ki ga smreški župnik in hrastovski kaplan že komaj čakata. „Hvala Bogu, zdaj pa dobimo v bližino boljšega učitelja, kakor sta Rjavec in Miško“, se je izrazil nekje Suhač. Polh pa se je veselil, da bo imel v meni pomočnika pri agitaciji za bližajoče se državnoberske volitve. Ko sem pa prišel v Bukovec, sem se moral na svojo žalost prepričati, kako se da na premeten način povzročiti nasprotstvo med osebami istega prepričanja. Še celo Rjavec je bil dolgo časa proti meni jako nezaupljiv, videč, da živim v prijateljstvu s Polhom in Suhačem. Toliko bolj se je začudil, ko je zapazil nekoč pri meni na omari visok sklad števil „Slov. Naroda“ in „Učit. Tovariša“. Rekel je: „Prijatelj, zdaj pa ne dvomim več, da si naš. Prepričan sem, da je bil to le manever od neke strani. Rečem ti, prijatelj, da boš Suhača še pomnil. Če zve, da si naročen na te liste, na „muho“ te bo vzel prvo nedeljo. Če boš hodil k njegovim propovedim, boš slišal kaj delikatnega. Tudi name se je že spravil, pa jaz sem rjav . . . sicer pa dobra duša. Z rjavimi ljudmi ni dobro črešenj zobati. Seveda, ti si še mlad, prijatelj, mlado drevo pa . . . no, pa o čemer je človek popolnoma prepričan, tega se mu ne bo vzelo. Suhač in Polh sta manevrirala, pa mi se jima posrečilo: ti si naš.“

Bil sem tedaj učitelj-voditelj na enorazrednici na Bukovcu. Zdaj šele sem imel priliko, ogledati si šolsko sobo. Bila je nastanjena v — bivši kleti. In moje stanovanje? Bilo je — bivša kovačnica. O, kako se mi je smilila sobna oprava, ko so jo spravljali v to luknjo! Pa hrana? Po veliki milosti mi jo je dal gospodar bivše kleti in bivše kovačnice. Jesti sem moral, kar so mi dali, plačati pa, kolikor so hoteli. Kaj pa s postrežnico? V celi vasi je ni bilo dobiti. Ponujat se mi je prišla sicer neka 18letna deva, a tri dni prej me je bil Miško opozoril, naj se je ogibljem, da je prežala tudi na mojega prednika, starši pa da bi jo kaj radi obesili na tilnik kakemu učitelju. Odklonil sem te daj ponudbo, češ, bom dobil že kako priletno postrežnico. Še danes mi vest ne očita, da nisem prav storil.

Postrežnice pa nisem mogel dobiti. Pometal, snažil obuvalo in čedil obleko sem si sam. Tak je bil moj začetek na Bukovcu, a to še ni bilo najhuje. Moj gospodar — krstimo ga za Gričarja — je imel precej posestva, njiv, travnikov, gozdov, tudi dobro rejene repe v hlevu; torej bil je vsaj na videz imovit kmet. Razumel sem tedaj Gričarico, ko je vedno tarnala, da delavci veliko stanejo, pa jih še dobiti ni moči. To sem občutil tudi jaz. Saj sem moral večkrat čakati na kosilo do tričetrt na eno in na večerjo do pozne noči. Začel sem izpoznavati, da bi bilo silno praktično, ko ne bi bilo treba sitnemu želodecu davka plačevati. Če nihče drugi, jaz bi bil to uvedel. Gričarici pa ne bi bilo treba tratiti z menoj dragega časa. Jako sem ustregel gospodinji, ko sem kupil samovar, da si bom sam napravljaj zajtrk.

(Dalje.)

Listnica uredništva.

Trpin. Na Vaše vprašanje: „Ali je nadučitelj opravičen drugim kolegom v svojem razredu oddajati ure“, Vam odgovarjamo sledeče: Informirali smo se pri pravniku, ki nam je rekel: § 51., ki pravi: „ . . . izmera učne zaveznosti se ravna po potrebi dotične šole. Kadar učitelj poučuje nad 30 ur na teden, mora se mu ta trud posebej plačati . . . “ je veljaven tudi za nadučitelje, ker niso ti navedeni kot izjema. Izgovor, da ima voditelj s pisarno opraviti, ne velja, ker je za to posebej honoriran s prostim stanovanjem in z opravilno doklado, saj ima tudi učitelj s pravo dovolj opravila, za kar pa ni honoriran posebej. Da sta prvi inštanci potrdili, da sme nadučitelj kolegu oddati nekaj ur v svojem razredu, da si pomnoži svoje dohodke s stranskimi zaslužki in da hodi na izprehod, je skoro neverjetno, ker nam ne gre v glavo, da bi se mogli tako nečuvno kršiti obstoječi zakoni. Le pogumno naprej, saj imate še 2 inštanci! Pravica še ni tako globoko zakopana, da bi se ne prišlo do nje, četudi jo nekateri tako brezstidno pačijo. Videli boste, da je še vedno veljaven § 41., ki pravi: „Vse na kaki javni ljudski šoli začasno ali za trdno postavljene učne osebe naj se vzdržujejo vsakoršnih postranskih opravil, katera so sposobnosti in vnanji časti njihovega stanu nasprotna, ali katera bi jemala čas za natančno izpolnjevanje njihovega poklica, ali pri katerih bi se lahko mislila kaka pristranost pri izpolnjevanju učiteljske službe.“ To je zopet dokaz, da se mora takoj realizovati ideja o našem pravnem zastopniku. — Na Notranjsko. Na Vaše vprašanje glede zastopnikov učiteljstva odgovorimo prihodnjič. Že danes pa trdimo, da je pravica na Vaši strani. Sploh pa nekateri v postojnskem okraju domnevajo, da so novice, ki jih je priobčil doslej naš list glede zastopnikov učiteljstva v okr. šol. svetih, adresovane na g. nadučitelja v pokoju, M. Zarnika, ki je še sedaj zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu v Postojni. Mi seveda ne moremo nič za to, če se dado stvari, ki jih priobčuje naš list, obrniti tudi na več slučajev, saj se dogajajo lahko v Galiciji iste nepravilnosti kakor na Kranjskem, ali pa tudi obratno. Naša dolžnost pa ni, da bi pisali svojim člankom tudi komentare. Pa bodi stvar taka ali drugačna, resnica je, da ni s to zadevo g. Dragotin Česnik, nadučitelj v Knežaku, v nobeni in tudi najmanjši zvezi, kar s tem slovesno izjavljamo.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 666.

Kranjsko.

Na mestni slovenski dekliški 8 razrednici v Ljubljani se je s početkom šolskega leta 1903/4 sistemizovalo XI. učno mesto.

Prosilke za to mesto naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani najkasneje do 28. julija 1903.

Prosilke, usposobljene za meščanske šole, imajo prednost. Na zakasnele in nedostatno opremljene prošnje se ne bo oziralo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 26. junija 1903.

Št. 1575.

Na štirirazredni deški ljudski šoli, združeni z trirazrednim dekliškim oddelkom na Vrhniku je oddati mesto nadučitelja, oziroma v slučaju pomaknjenja še eno učno mesto s postavnimi prejemki.

Prošnje, pravilno opremljene, je poslati predpisanim službenim potom tukajšnjemu uradu do 3. avgusta 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 30. junija 1903.

Št. 435.

Na enorazredni ljudski šoli v Krašnji je oddati mesto učitelja-vođitelja s postavnimi prejemki stalno ali začasno.

Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 31. julija 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 30. junija 1903.

Št. 1370.

V krškem okraju se razpisujejo sledeče učiteljske službe z zakonitim dohodki v definitivno, oziroma provizorično nameščenje.

a) Vođiteljska in učiteljska služba na enorazrednih ljudskih šolah: 1.) v Branskem-Kalu, 2.) Dobovcu in 3.) Hrovaškem brodu

b) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Trebelnem.

Pravilno opremljene prošnje za te službe naj se po predpisanem potu vlagajo tu sem do 1. avgusta 1903.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 2. julija 1903.

Št. 1271.

Na dvorazredni deški šoli v Šmihelu pri Rudolfovem razpisano je mesto nadučitelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Prošnje je vlagati do 25. julija 1903. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 4. julija 1903.

Z. 1367.

An der zweiklassigen Volksschule in Pölland bei Bischoflack, deren Erweiterung auf drei Klassen und woselbst der Bau eines neuen Schulgebäudes in Verhandlung steht; ist die Oberlehrerstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 2. August 1903 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 1. Juli 1903.

Z. 1416.

An der neu zuaktivierenden einklassigen Volksschule in Bukovica ist mit Beginn des Schuljahres 1903/4 die Lehrer- und Leiterstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 2. August 1903 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg am 1. Juli 1903.

Z. 1403.

An der zweiklassigen Volksschule in Eisern ist die Oberlehrerstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung definitiv zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 3. August 1903 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 2. Juli 1903.

Z. 1415.

An der neu zuaktivierenden einklassigen Volksschule in Kanker ist mit Beginn des Schuljahres 1903/4 die Lehrer- und Leiterstelle

mit den gesetzmäßigen Bezügen nebst dem Genusse einer Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 2. August 1903 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Krainburg, am 1. Juli 1903.

Z. 1043.

An der fünfklassigen Volksschule in Laserbach wird noch eine weitere Lehrstelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 25. Juli 1. J. im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 2. Juli 1903.

Z. 915.

An der einklassigen utraquistischen Volksschule in Unterdeutschau wird die Lehrer- und Leiterstelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 25. Juli 1903 im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrat Gottschee, am 30. Juni 1903.

Z. 868.

An der zweiklassigen utraquistischen Volksschule in Obergrass wird die Oberlehrer- und eine Lehrerstelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 25. Juli 1903 im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 30. Juni 1903.

Št. 1328.

Štajersko.

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Marku blizu Ptuja se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu. Moškim prosilcem dovoli krajni šolski svet prosto izbo s kurjavo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, s pričevalom usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita in domovnice opremljene, predpisanim potom do 3. avgusta t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Marku p. Ptuj.

Okrajni šolski svet ptujski, dne 3. julija 1903.

Predsednik: *Underrain*.

Št. 1326.

Na štirirazredni ljudski šoli v Majšpergu se bode stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoje prošnje, s pričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu v Majšpergu p. Ptujjska gora do 31. julija 1903.

Okrajni šolski svet Ptuj, dne 2. julija 1903.

Predsednik: *Underrain*.

Neobhodno potrebno za vsako šolo.

**Glavne oblike
zemeljskega površja.**

Cena: K 5, napeto z obeski: K 7, napeto s palicami: K 8.

Prodajata založnika:

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četr leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.
Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.